

Kamer te geven (die zetel ging naar Koejemans, de hoofdredacteur van *De Waarheid*).

Wij achten het niet nodig om hier de namen weer te geven van allen die tot de dubbeltallen behoorden en van hen die uit deze benoemd werden verklaard, maar willen volstaan met te vermelden dat van Randwijk een benoeming tot Tweede Kamerlid weigerde en dat zich onder de vier die in de Tweede Kamer zetels van NSB'ers innamen, Goedhart en de Indonesiër *Raden Mas Setyadit* bevonden en onder de vier die in de Eerste Kamer hetzelfde deden, Stikker en de Indonesiër mr. M. N. D. Pamontjak. Daarmee is niet alles gezegd: in menige fractie werden de lege plaatsen ingenomen door partijleden die belangrijk illegaal of verzetswerk hadden verricht; ook kwamen nu twee Londense oud-ministers in het parlement: Burger voor de SDAP in de Tweede, Welter voor de RKSP in de Eerste Kamer. Dat alles nam niet weg dat, zag men naar het noodparlement als geheel, er van een werkelijke politieke vernieuwing geen sprake was. De vroegere politieke partijen domineerden volstrekt en vooral de Eerste Kamer maakte een nogal fossiele indruk: de gemiddelde leeftijd van de senatoren was vier-en-zestig, het oudste lid was zes-en-tachtig.

Als ware er sprake van een 'echt' parlement werd de zitting van de Voorlopige Staten-Generaal op 20 november '45 door koningin Wilhelmina geopend – de plechtigheid werd sober gehouden.

Sociale 'vernieuwing'?

De Voorlopige Staten-Generaal hebben van de hun toegekende bevoegdheden over de volle breedte gebruik gemaakt: zij hebben zich gedragen, als waren zij 'echte' Staten-Generaal. Dat wil zeggen dat zij het gehele regeringsbeleid waakzaam en kritisch hebben gevolgd; de discussies hebben een merkbare invloed gehad op de publieke opinie (men wende er weer aan dat namens de traditionele politieke partijen een waaier van verschillende opinies naar voren werd gebracht), op de pers en ook op het regeringsbeleid. Tot de instelling van de Voorlopige Staten-Generaal was er geen lichaam waarmee het kabinet-Schermerhorn formeel rekening diende te houden – dat kabinet werd tot 20 november niet gecontroleerd. De Voorlopige Staten-Generaal evenwel oefenden wel degelijk controle uit. Het kabinet had daarbij over het algemeen de steun van de fracties van de SDAP, de CDU, de Vrijzinnig-Democrati-